

WSTĘP

W ostatnich latach tematyka języków specjalistycznych jest dość często podejmowana w piśmiennictwie językoznawczym. Popularność zagadnienia wiąże się z jednej strony z prężnym rozwojem uznanych dziedzin ogólnych i dyscyplin szczegółowych w obrębie lingwistyki stosowanej, co stanowi asumpt dla badań w zakresie języków specjalistycznych, z drugiej zaś z praktyczną potrzebą uporządkowania pokaźnych zasobów wiedzy już zdobytej, choć jeszcze nie do końca zaadaptowanej na potrzeby konkretnych, wymagających skutecznego usprawnienia działań edukacyjnych.

Monografia niniejsza, której tytuł podkreśla to specyficzne osadzenie interesującej nas dziedziny właśnie między teorią a praktyką, jest adekwatną ilustracją zarówno samej obszerności zagadnienia języków specjalistycznych, jak i mnogości i możliwości ujęć, interpretacji czy aspektów tej tematyki w językoznawstwie stosowanym. Teksty zebrane w niniejszym tomie dotyczą bowiem bardzo szerokiego spektrum zagadnień i prezentują obszary teoretyczne i badawcze o różnym stopniu szczegółowości.

Monografię otwiera tekst Piotra Nagórki i Grzegorza Pawłowskiego, w którym autorzy, rozpatrując lingwistykę i terminologię jako osobne dziedziny badań naukowych, jednocześnie wysuwają hipotezę o potrzebie wypracowania nowego (ujednoliczonego) spojrzenia na metodologię badawczą obu dyscyplin. Uważają bowiem, iż różnice między omawianymi dyscyplinami wynikają nie tyle z samej odmienności przedmiotu badań, ile są uwarunkowane historycznie. Lingwistykę i terminologię należy zatem uznać za dziedziny symbiotyczne, połączone w istocie rzeczy przedmiotem badań i wspólną tradycją metodologiczną, czyli charakteryzujące się jednolitością podstawy badawczej.

Izabela Prokop przedstawia szczegółowy zarys projektu badawczego, w którym podjęto tematykę idiolektu specjalistycznego. W tym przypadku jest to idiolekt pszczelarza, który nie doczekał się jak dotąd stosownych opracowań językoznawczych. Autorka uzasadnia wybór przedmiotu badania, omawia podstawy koncepcyjne projektu (antropocentryczna teoria języków naturalnych Franciszka Gruczy), formułuje pytania badawcze oraz opisuje na-

rzędzia poboru danych. Dyskusja ta jest prowadzona w świetle zakończonego już badania pilotażowego, co pozwala na krytyczną analizę technik zbierania danych i weryfikację pierwotnych założeń projektu.

W artykule Magdaleny Mikołajczyk przedmiotem rozważań jest język matematyki traktowany jako przykład języka specjalistycznego. Autorka podejmuje problem związków między językiem formalnym specjalistycznym a językiem potocznym, rozpatrując między innymi kwestie dotyczące odformalizowania języka matematyki. W celu odpowiedzi na pytania badawcze, autorka poddaje analizie cykl wykładów z algebry abstrakcyjnej skierowanych do studentów matematyki oraz wypowiedzi uczestników forum internetowego *matematyka.pl*. Jednym z wniosków płynących z analizy jest obserwacja, iż zagadnienia matematyczne są prezentowane w sposób raczej przystępny i zrozumiały dla niespecjalistów. Wniosek ten jednakże rodzi kolejny dylemat, a mianowicie, czy taki hybrydowy, uproszczony sposób prezentacji treści matematycznych nie zakłóca istoty i faktycznej struktury zamierzonego przekazu.

Aleksandra Hasior zajmuje się tematyką tłumaczenia programów dokumentalnych, w szczególności zaś skupia się na zagadnieniach związanych z tłumaczeniem audiowizualnym takich programów na potrzeby telewizji polskiej. W praktyce tłumaczeniowej w kontekście polskim wciąż dominuje metoda *voice-over*, która w opinii autorki ma wiele deficytów i znaczących ograniczeń. Artykuł porusza zatem także kwestie związane z problemami terminologicznymi w tłumaczeniu (a więc odnoszącymi się do języków specjalistycznych) i strategiami stosowanymi w celu ich przewyciężenia oraz pozajęzykowymi aspektami tłumaczenia programów dokumentalnych. W analizie zawartej w tekście wykorzystana została literatura przedmiotu, jak również doświadczenie autorki artykułu jako praktykującego tłumacza.

Tekst autorstwa Magdaleny Aleksandrak koncentruje się na kształceniu w zakresie języka akademickiego, a konkretnie na roli podejścia gatunkowego w edukacji o profilu EAP (ang. *English for academic purposes*). Autorka przybliży orientacje teoretyczne wewnątrz tego nurtu kształcenia oraz analizuje podejście gatunkowe i samo pojęcie gatunku stojące u podstaw działań dydaktycznych w nauczaniu języków obcych. Celem artykułu jest między innymi wskazanie na liczne zalety podejścia gatunkowego w kształceniu akademickim i jego potencjalną skuteczność nie tylko w rozwijaniu umiejętności w zakresie sprawności pisania, w której jest tradycyjnie stosowane, ale również w edukacji o profilu ESP (ang. *English for specific purposes*) i EAP (ang. *English for academic purposes*), nastawionej także na budowanie innych sprawności językowych.

Dorota Owczarek podejmuje ważny z punktu widzenia kształcenia akademickiego temat umiejętności robienia notatek podczas wykładów prowadzonych w języku angielskim, którą traktuje jako formę języka specjalistycznego

(ang. *English for specific purposes*). Autorka rozważa związki pomiędzy sposobem prowadzenia zapisu a indywidualną tożsamością studenta. Jak wykazało przedstawione badanie, zarówno ogólne podejście do prowadzenia notatek w trakcie wykładów akademickich, jak i sam sposób ich zapisywania mogą ujawnić wiele interesujących danych na temat postrzegania różnorodnych aspektów procesu uczenia się przez poszczególnych studentów, np. dotyczących roli uczących się i nauczyciela, a także szeregu innych przekonań na temat technik uczenia się i własnej osoby.

Obszerny artykuł zamykający monografię, przygotowany przez trzech autorów prezentujących różne specjalności naukowe (Yury Fedorushkov, Dawid Jurkiewicz i Filip Garliński), stanowi zarazem swoistą i trafną ilustrację tematyki tomu. Wprowadza bowiem czytelnika na niełatwy teren lingwistyki komputerowej, a także, zarówno poprzez podjęty temat, jak i język użyty dla prezentacji projektu i wyników badań, pokazuje, jak istotnym i rozległym polem działania badawczego jest w istocie rzeczy dziedzina języków specjalistycznych. Cytując autorów tekstu, omówione badania wykazują, że „zastosowanie uczenia nienadzorowanego (modelu word2vec) pozwala istotnie polepszyć jakość klasyfikatora F/N-F wyuczonego w trybie nadzorowanym na stosunkowo niewielkiej próbie uczącej (tj. doświadczenie w Surowcu₁). Z punktu widzenia formalizmu gramatycznego oraz semantycznego wynika, że opisane badania mogą przyczynić się do obliczenia odtwarzalności morfoskładniowej wielowyrzowców wraz ze statusem frazematycznym jednostki wielowyrzowej” (Fedorushkov, Jurkiewicz i Garliński 2018: 138). Proponowana metodologia analizy tekstu może zdaniem autorów przyczynić się do wykrywania cech dowolnego lektu, np. języka specjalistycznego, idiolektu, polilektu lub socjolektu. W praktyce oznacza to także możliwość wykrywania cech niezbędnych np. do ekspertyzy sądowej. Ponadto wiąże się również z zagadnieniami dotyczącymi bezpieczeństwa w sieci i może okazać się przydatna w wykrywaniu i weryfikacji cech danego idiolektu w celu np. potwierdzenia autorstwa tekstu.

Magdalena Aleksandrak